

va ja abans, des de diverses generacions: el recordo ja en ús ben corrent a Bna. etc., des d'aquella data (infantil), l'usa JoCarner en poesies publ. el 1912 i Fontserè s'estranyava de no trobar-lo en el *DOrt.*: es deia de la tija de les claus (en aquesta acc. admès fins i tot en cast., *DACEsp.* 1843), de la de les bótes etc., però també de la de les plantes, per a les quals a pagès, en molts punts es diu *la cama*, ús equívoc rebutjat pels botànics, agrònoms etc.; és natural que per això es vagi propagant el mot francès als altres dominis romànics: en llengua d'oc, on també sembla ser manllevat del francès, es documenta almenys des del S. XVII (Zerbin, *TdF.*).

El cultisme anatòmic *tíbia*, ja Lab. 1840 (s. v. *tibi*); *tibial* [id.]. Compostos, com *tibio-femoral*.

TILBURI, pres de l'angl. *tilbury* id., que era el nom del qui l'enginyà. □ 1.ª doc., deformat en *tilboli*, per un personatge d'EmVilanova (1891). «No hem trobat sinó un *tilburi* molt alt, i jo sóc tan poc lleugera!», NOller (*Pilar Prim, O. C.*, p. 90).

Tilera, V. tirera (tira, TIRAR) Tilgo, V. tell, tellós Tília, tiliàcies, tilla, V. tell Tilla, tillar, V. titol Tillol, V. tell

TIM de jugadors, de l'angl. *team*, pròpiament 'tronc d'animals junyits a un mateix carruatge' (ags. *tēam* 'família'). □ 1.ª doc.: el recordo usat des de c. 1915-7.

Tim (glàndula), *V. timó* (planta) *Timar*, castellanisme per *estafar*

TIMBA, 'precipici', antigament *timpa*, conservat encara dialectalment en el Nordest i el Sud, i alterat per influència de *timbals*, id. (on hi ha combinació amb *BALÇ*); *timpa* amb la seva variant *tempa* és un mot pre-romà que s'estén per l'Alt Llgd., Sud d'Itàlia i Romania, i que ja apareix antigament a Tessàlia i Tràcia, amb el significat general de 'rostos' o 'pendents de muntanya'; sembla ser d'origen indoeuropeu, sorotàptic; cf. lit *tempti* 'tibar', *tiṃpti* 'estirar-se', *tĩmpa* 'corda tibant', pruss. ant. (> b.-al.) *timpe* 'punta aguda', 'costat', esclau *top/tep* 'posar tibant, obtús, aplatat', esc. ant. *thomb* 'corda d'arc', ll. *templa* 'llates esteses', amb pas de la idea de 'rigidesa' a la de 'pendent rost'. □ 1.ª doc.: *timpes*, c. 1450, Ausiàs; *timba*, 1805, *Belv.*

«S'algú pogués de Fortuna tener / ab' un fort clau sa roda, quant és sus, / fóra-li bo --- / mas los metalls no han tanta vigor / --- / Per negun temps perdrà Fortun' ardor / de fer locs plans de les *timpes* e munt: / e quant del tot son desijat és junt / --- / torna refer desabitada casa / qu'en poc espay havia feta buyda / ---», Ausiàs xxxi, 4b. És lliçó ben assegurada, car n'hi ha una dotzena de mss., i els comentaristes l'han reconegut ja d'antic com un mot autèntic, de sentit semblant al modern.¹

Però no n'hi torna a haver informació fins al S. XIX, en què *Belv.* recull «*timba*: derrumbadero, *locus praeceptus*»; *FebrCard.*: «*timba, V. recingle*; derrumbadero,

risco ---»; poca diferència en Lab.; *DFgra.*: «*timba*: roca cayguda² 'tormo'; sense caure o no cayguda: peñasco»; *DAG.*: «cingle, balç, precipicio, despeñadero» amb cita del mall. T. Agulló (c. 1850): «les *timbes* d'alta serra ja toca 'l sol». En efecte no escasseja en escriptors mallorquins: «Som arribat en el meu observatori, un planiol, a uns dos-cents metres del fons de la vall, damunt una *timba* de roquissar coronada a modo de cornisa per un marge en forma de mitja lluna, de color colrat, ben diferent del tò gris dels penyals que el sostenen», JnRosselló (*Manyoc*, 135.3); «Ara comencen també ses *timbes* a prendre es bull: ses *Euphorbice*, casi seques, surten dels paratges de roques ---», Arx. Ll. Salvador (més a vol. v, 166b46).

Però encara més es llegeix en escr. del Princ., que també usen sempre la forma amb *-b-*. Verdguer ja a l'esborrall de l'*Atl.* de 1867: «Los roures aterrant-se, gegants de les boscuries / --- / davallavan encesos agabellats al pla; / tot capdellant-los *timbes* y rocs avall rodolan, / per terra 'ls freixes cruixen y faigs, estrijo-lats; / y la fumada y flames, amunt se caragolan, / ab fum y pols dels ròncs casals enderrocats» (I, 31a; a la versió definitiva canvià el vers en «tot capdellant arbredes penyals dels cims rodolan»). Un any després, en el parlament al cenacle de la Font del Desmai: «Són massa esbadellades, les flors de nostre jardí? Mes ja ho entenc: vos agradan, però vosaltres veniu per flors d'inspiració; jo també 'n daleixo, bons amics, y'ls dits me sagnan d'arrapar-me, tot cercant-ne, per les *timbes* y montanyes aspres» (*Escrits In.*, p. p. Casac., 246); «encinglant-se, la cabra esbrotà un om mengívol / des d'un cayrell de *timba* penjada sobre'l riu, / y'ls bisonts s'arramadan, ab ayre germanívol, / dels llimoners y mangles al regalat ombriu», *Atl.* II, 13b.

«Tantost nos en anàrem, jo y En Bertran, / fugint terra de moros, també de francs, / esquivant les carreres, burcs y ciutats, / saltant turons y *timbes*, ab fret y fam», MilàF (*Pros Bernat*, v. 246). I en tots els tons, versos plebeus, prosa silvestre: «és estrany que ni un guerrero / als raptors hagi trobat / --- / buscant per *timbes* y fossos, / corrent ell, fent corre 'ls gosos / ---», Pitarra (*El Castell dels Tres Dragons, Gata-des*, I, 175); i veg. els DERIV.

Una acc. especial bastant estesa és l'aplicada als marges d'un riu, rierol, barranc. A això deu referir-se el *CostManc.* en incloure'l al mig d'un seguit de termes de regatge o quasi fluvials: «és el nom que en alguna comarca donen al cingle i a la riba; *timba*, però, és el daltabaix que fan la riba o el cingle» i «a Menorca, on el cingle s'anomena *timba*, s'entén per cingle el relleix horitzontal, o poc menys, per on pot passar un home ---» (II, §§ 432, 256).

En el viatge Ebre avall amb el meu pare ambientant i documentant *Silèn*, l'a. 1923, anotàvem, a Benifallet, *fer timba* «ensulsiar-se els marges del riu». I així escribia ell en el capítol de la davallada pel gran riu: «Més avall de la peixera de Xerta, el riu fa una gran girada i es desplega en la immensa plana d'Aldover; dels marges fangosos, on el llac *fa timba*, fins a les penyets